

SOODE KAITSE JA TAASTAMINE

Täielikult avatud infovoldiku see külg kujutab soode pindala Eestis sada aastat tagasi.

Helerohele osa tähistab soode pindala praegu.

Pruun osa näitab, kui palju soodest on saajandi jooksul kuivenduse tõttu kadunud.

See roheline ring tähistab turbaalasiid, kus on otsustatud luua soo taastamiseks sobivad tingimused (2023. aastaks 20 000 ha).

Foto: Marjo Kaur



Kalender 2018

JAANUAR		VEEBRUAR		MÄRTS	
E	1 8 15 22 29	E	5 12 19 26	E	5 12 19 26
T	2 9 16 23 30	T	6 13 20 27	T	6 13 20 27
K	3 10 17 24 31	K	7 14 21 28	K	7 14 21 28
N	4 11 18 25	N	1 8 15 22	N	1 8 15 22 29
R	5 12 19 26	R	2 9 16 23	R	2 9 16 23 30
L	6 13 20 27	L	3 10 17 24	L	3 10 17 24 31
P	7 14 21 28	P	4 11 18 25	P	4 11 18 25

APRILL		MAI		JUUNI	
E	30 2 9 16 23	E	7 14 21 28	E	4 11 18 25
T	3 10 17 24	T	1 8 15 22 29	T	5 12 19 26
K	4 11 18 25	K	2 9 16 23 30	K	6 13 20 27
N	5 12 19 26	N	3 10 17 24 31	N	7 14 21 28
R	6 13 20 27	R	4 11 18 25	R	1 8 15 22 29
L	7 14 21 28	L	5 12 19 26	L	2 9 16 23 30
P	1 8 15 22 29	P	6 13 20 27	P	3 10 17 24

JUULI		AUGUST		SEPTEMBER	
E	30 2 9 16 23	E	6 13 20 27	E	3 10 17 24
T	31 3 10 17 24	T	7 14 21 28	T	4 11 18 25
K	4 11 18 25	K	1 8 15 22 29	K	5 12 19 26
N	5 12 19 26	N	2 9 16 23 30	N	6 13 20 27
R	6 13 20 27	R	3 10 17 24 31	R	7 14 21 28
L	7 14 21 28	L	4 11 18 25	L	1 8 15 22 29
P	1 8 15 22 29	P	5 12 19 26	P	2 9 16 23 30

OKTOOBER		NOVEMBER		DETSEMBER	
E	1 8 15 22 29	E	5 12 19 26	E	31 3 10 17 24
T	2 9 16 23 30	T	6 13 20 27	T	4 11 18 25
K	3 10 17 24 31	K	7 14 21 28	K	5 12 19 26
N	4 11 18 25	N	1 8 15 22 29	N	6 13 20 27
R	5 12 19 26	R	2 9 16 23 30	R	7 14 21 28
L	6 13 20 27	L	3 10 17 24	L	1 8 15 22 29
P	7 14 21 28	P	4 11 18 25	P	2 9 16 23 30

02.02 – märgalade päev
22.03 – veepäev
13.05 – looduskaitsepäev
21.05 – ujumaõppimise päev
29.06 – mudapäev

29.07 – vihmapäev
29.07 – rabapäev
August – puhta vee kuu
18.09 – vee uurimise päev

Vaata lähemalt, kuidas Eesti soodel läheb:
soo.elfond.ee

KUHU ON OSA SOID KADUNUD?

Hästi tuntud on teave, justkui hõlmaksid ligi viiendiku Eesti pindalast sood. Tegelikult on Eestis sellises ulatuses turbaalasiid. Kõik turbaalad ei ole aga enam sood. Eestimaa Looduse Fondi tehtud sooinventuur näitas 2013. aastal, et tänapäeval võtavad lage- ja puissood Eesti pindalast enda alla vaid pisut üle 5% (s.t 2400 km²). Ühtlasi leidub Eestis kuni 2000 km² soometsi.

Seega on soid alles umbes 10% Eestimaa pindalast.

Kunagistest sooladest on praeguseks saanud kodusoometsad, heina- ja põllumaad, kaevandused, teed ja asulad. Kõige selle tarbeks on tulnud soid enne kuivendada.

Kuivendusest ei ole jäänud puutumata isegi sood, mis on praegu kaitse all. Siiski on kuivenduse mõju olnud nendes soodes suhteliselt nõrk ja seetõttu on ka tehtud kahju lihtsam heastada. Lääne-Euroopas on enamik soid täiesti hävitatud, seevastu meil on märksa hõlpsam allesjäänud hoida ja nende seisundit parandada.



Foto: Ilmar Uibopuu

MIS ON SOO?

Soo on üle 30 cm paksuse turbakihi ala, kus turvast ladestub juurde keskmiselt 1 mm aastas. Sood kujunevad tuhandete aastate jooksul.

Toitainete päritolu ja rohkuse põhjal jaotatakse sood madal-, siirde- ja kõrgsooks ehk rabaks. Olenevalt puude hulgast võib soo olla kas lage- või puissoo või suisa soomets.



Foto: Kaarel Sikk

KUIVENDUSE MÕJU LAGERABALE

MIKS ON SOOD TÄHTSAD?

- nad puhastavad ja talletavad magevett;
- leevendavad üleujutusi ja põuda;
- seovad hästi süsinikku, pehmendades inimese põhjustatud kliimamuutusi;
- sood on paljude liikide, näiteks putuktoiduliste huulheinte, jõhvika, rabapüü ja turbasammalde ainus elupaik;
- aegade vältel on soodes talletunud põnevaid jälgi inimtegevusest, näiteks sooteede, esemete ja pärimuslugudena;
- sood on head paigad, kus puhata ja marju korjata.

Kuivenduse mõjul hakkab turvas ladestumise asemel kõdunema ja soo hävib.

Projektist „SOODE KAITSE JA TAASTAMINE“

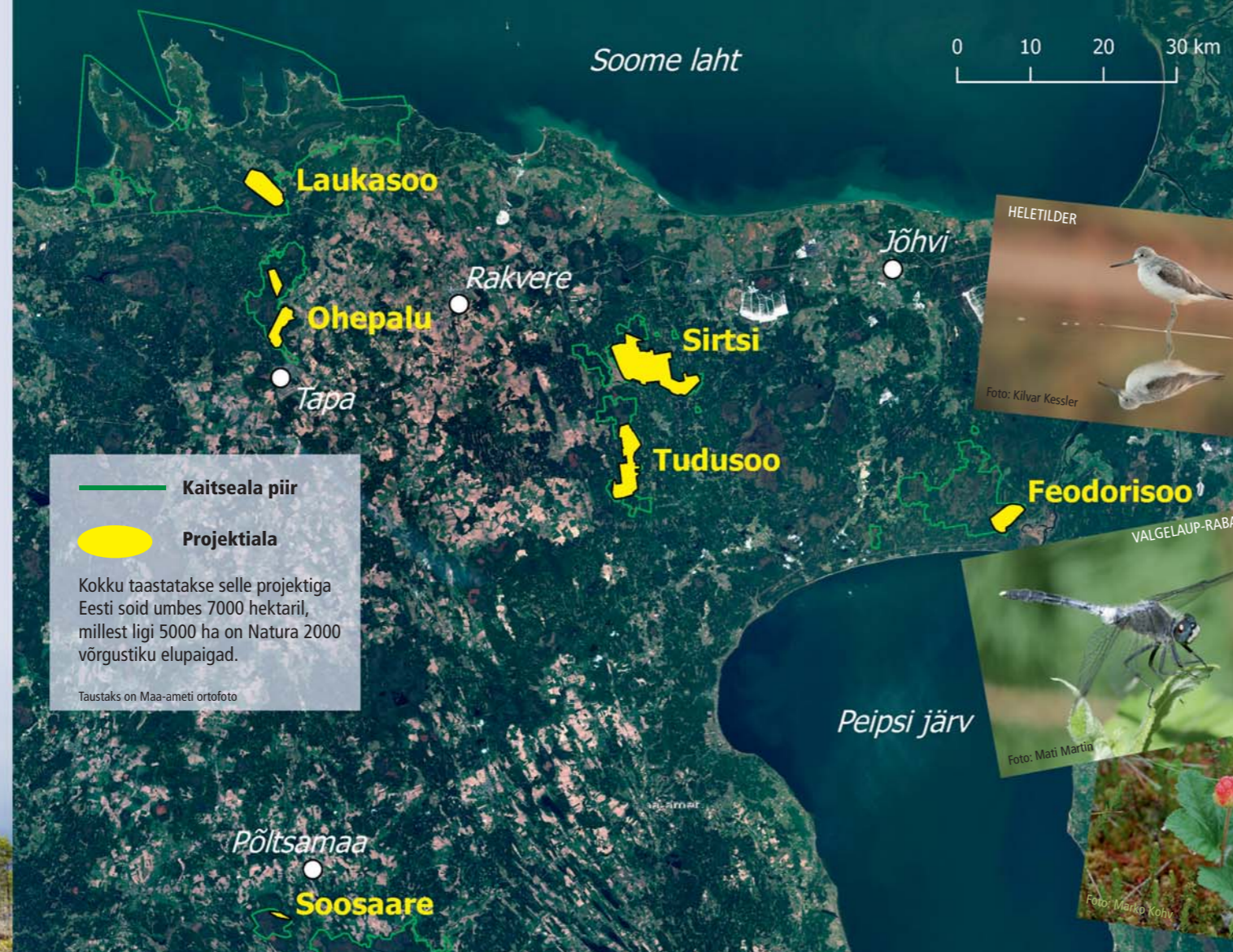
Projekti põhisih on **taastada kunagine veerežiim** Tuđu ja Ohepalu soostikus, Sirtsu ning Soosaare soos, Laukasoo ja Feodori-soos. Selle nimel tuleb soodes sulgeda paisude abil kuivendus-kraavid või ajada need täielikult kinni.

Paisud rajatakse nõnda, et endine veetase taastub üksnes kaitsealade piires ja riigile kuuluval maal. Projekti käigus suletakse kuuel soosal umbes 260 km kraave. Eramaad suletakse kraave ja mõjutatakse veetaset vaid omaniku nõusolekul.



Foto: Marko Kõhv
PAIS KURESOOS SOOMAA RAHVUSPARGIS

Mõnel pool võetakse taastatavas soos maha puid, mis on seal kasva-ma hakanud kuivenduse mõjul. Sel moel vähendatakse vee aurumist ja luuakse soodsamad olud lagesoos elavatele liikidele. Puistut kujundades peetakse silmas selle väärtust eri liikidele ja soo kuivenduseelset seisundit.



SOO SEITSEMISE RAHVUSPARGIS SOOMES VIIS AASTAT PÄRAST TAASTAMISTÕID

Nii enne kui ka pärast taastamistõid **jälgitakse veerežiimi muutusi** ning selle **mõju taimedele** (ennekõike turbasammaldele) ja soos elavatele **loomadele** (nt rabakonnale, valgelaup-rabakiilile, heletildrile). Uuenduslikult kasutatakse taimestiku kaugseires ka droone.

Selleks et hoida soopärandit, kogutakse kohalikest elanikest mitmesuguseid lugusid, mis on saanud algtõuke just soodest.

Et anda ülevaade taastamistõodest, loodud lahendustest ja kogutud pärimusest, korraldatakse avalikke arutelusid ja õppepäevi, kirjutatakse artikleid ning luuakse huvilistele uusi õppematerjale.



Trükitud taastõodeldud paberile.

Projekti viivad ellu

SA Eestimaa Looduse Fond (ELF)
Tartu Ülikool
MTÜ Arheovisioon

Koostööpartnerid

Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)
Keskkonnaamet
kohalikud omavalitsused koos kohalike inimestega
Keskkonnaministerium

Kontakt

Jüri-Ott Salm (ELF)
+372 529 5933
jott@elfond.ee

Soodest ja nende taastamisest saab täpsemalt lugeda **soo.elfond.ee**.

Projekt viiakse ellu Euroopa Liidu LIFE-i programmi ja Keskkonnainvesteeringute Keskuse rahastuse toel aastatel 2015–2020.

Projekti nimetus inglise keeles: „Conservation and Restoration of Mire Habitats – LIFE Mires Estonia“ (projekti nr LIFE14 NAT/EE/000126).